

CORRELATION OF THE COMPONENTS OF CREATIVE TOURISM AND THE FACTORS OF COMMUNITY PARTICIPATION IN ORGANIZED TOURISM IN CHUMPHON PROVINCE

Kriittiwat CHAWALITTANONT¹ and Petcharaporn CHATCHAWANCHANCHANAKIJ^{2*}

1 King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Prince of Chumphon Campus, Thailand;
up_m07@hotmail.com

2 King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Prince of Chumphon Campus, Thailand;
petch2007@hotmail.com (Corresponding Author)

Handling Editor:

Associate Professor Dr.Sukanya BURANADECHACHAI

Bangkok Thonburi University, Thailand

Reviewers:

1) Associate Professor Dr.Sombat THAMRONGSINTHAWORN

Burapha University, Thailand

2) Assistant Professor Dr.Aksorn SAWASDEE

PNRU, Thailand

3) Assistant Professor Dr.Pannarai SUBSANDEE

CRU, Thailand

Abstract

The purpose of this research were to find the factors of creative tourism, the factors of community participation of sustainability for tourism management in Chumphon which is documentary research by studying information from textbook, documents, articles, concepts, theories and related research in order to determine the composition, narrow scope, and create comprehensive tools that related to this research to collect the conceptual framework and related-factors. The finding of this research found that components of the factors of creative tourism, the factors of community participation of sustainability for tourism management in Chumphon were creative tourism components, creative entrepreneurs, creative community, creative activities, creative communication and participation factors of community including decision-making of gaining benefits, monitoring and evaluation.

Keywords: Community Participation, Creative Tourism, Creative Activities

Citation Information: Chawalittanont, K., & Chatchawanchanchanakij, P. (2022). Correlation of the Components of Creative Tourism and the Factors of Community Participation in Organized Tourism in Chumphon Province. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 11(2), 82-90. <https://doi.org/10.14456/jirgs.2022.13>

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และปัจจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร

กฤษฎิ์ ชวลิตานนท์¹ และ เพ็ชรภรณ์ ชัชวาลชาญชนิกิจ²

1 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังวิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์จังหวัดชุมพร;
up_m07@hotmail.com

2 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังวิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์จังหวัดชุมพร;
petch2007@hotmail.com (ผู้ประพันธ์บทความ)

บรรณาธิการผู้รับผิดชอบบทความ:

รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บุณเดชะชัย

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ:

1) รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ชำรงสินถาวร

มหาวิทยาลัยบูรพา

2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อักษร สวัสดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นการวิจัยเอกสาร โดยวิธีการศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ ด้านชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ด้านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ และปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล
คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์

ข้อมูลการอ้างอิง: กฤษฎิ์ ชวลิตานนท์ และ เพ็ชรภรณ์ ชัชวาลชาญชนิกิจ. (2565). ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 11(2), 82-90. <https://doi.org/10.14456/jirgs.2022.13>

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565)

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยปัจจุบันเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศได้มากทางหนึ่ง (วลัยลักษณ์ รัตนวงศ์, ณัฐริดา สุวรรณโณ และ อนุ เจริญวงศ์ระยัย, 2555; สังเวียน นิ่มนวล, 2561) รองลงมาจากรายได้รับจากการส่งออกด้านอุตสาหกรรม เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถจัดและส่งเสริมการขายได้ทุกฤดูกาลไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต ไม่มีขีดจำกัดในการจัดจำหน่ายเพราะไม่ต้องพึ่งสภาพอากาศเหมือนการเกษตรกรรมอื่นๆ ผลผลิต ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ ความงามของธรรมชาติ หาดทราย ชายทะเล ป่าไม้ ภูเขา สภาพอากาศ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณสถาน วัดวาอาราม อาคารบ้านเรือนในท้องถิ่น พระบรมมหาราชวัง ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (สุภาพร ไชยรัตน์, สุวรรณี โกษากรณ, ปิยะ เพชรสงค์, สิทธิชัย นวล เศรษฐ, สุภาพร ขุนทอง และ กัญญา ผันแปรจิตต์, 2558; Koograsang, Karnjanakit & Sukonthasab, 2019; Ratanapongtra & Techakana, 2019; Sasithornwetchakul & Choibamroong, 2019; Smith, Suthitakon, Gulthawatvichai & Karnjanakit, 2019; Tansomros, Karnjanakit & Panriansaen, 2019; Theerapaksiri, Trakansiriwanich, Tanupol & Inthajak, 2019) จากงานของ อรนิภา ดันยะเสน (2556) ได้ศึกษาสิ่งเหล่านี้เป็นรูปธรรม ที่มีความยั่งยืนไม่ผันแปรหรือขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ ดังเช่นการผลิตด้านเกษตรกรรม หรืออุตสาหกรรมอื่นๆ และไม่ต้องลงทุนเป็นจำนวนมาก ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงได้รับการสนับสนุน และหันมาใช้อุตสาหกรรมนี้เป็น ประโยชน์เพื่อเพิ่มเติมต่ออาชีพที่มีอยู่เดิม

นับเป็นความได้เปรียบอย่างมากของการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา ตรัง และระนอง ซึ่งกลุ่มจังหวัดนี้มีแนวโน้มการเติบโตของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (อมีนา นายสุวรรณ และ ชุมพล จันทรธลอม, 2560) ด้วยความมีอัตลักษณ์ของพื้นที่ ทำให้ชุมชนในภาคใต้ได้เปรียบในด้านของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในภาคใต้เป็นจำนวนมาก จังหวัดชุมพร เหมาะแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวยุคใหม่ เป็นเมืองผลไม้ที่มีผลไม้ขึ้นชื่อมากมายนานาชนิด และสามารถเข้าไปสัมผัสถึงวิถีชีวิตของชาวสวนกิจกรรมภายในสวน รวมถึงอิมเมอร์ไปกับผลไม้ นักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลินไปกับธรรมชาติที่สวยงามของป่าเทือกเขาหินปูน ตลอดจนข้างทางจะรายล้อมไปด้วยสวนผลไม้ตลอดทาง บรรยากาศเต็มไปด้วยต้นไม้ รมรื่น เขียวชะอุ่ม อำเภอฟะตึะ เป็นสถานที่นักท่องเที่ยวให้ความนิยมมาพักผ่อน มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ น้ำตก (น้ำตกเหวไหลม น้ำตกเหวตาจันทร์ และน้ำตกเหวรู) และลำน้ำพะตึะ ที่เหมาะสำหรับการล่องแพ มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ (เพ็ชรภรณ์ ชวัลลพชาญชนกิจ, พรรณรัตน์ อาภรณ์พิศาล, กิตติยา ชวัลลพชาญชนกิจ และ ระเบียบ บัณฑิลก, 2562)

จากสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาด ทำให้สถานการณ์การท่องเที่ยวและการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมีจำนวนลดลง จากข้อมูลรายงานสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2563 ของกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2563 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย จำนวน 3,065 คน หดตัวร้อยละ 99.91 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร เพื่อประโยชน์แก่ผู้สนใจธุรกิจการท่องเที่ยวต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่พัฒนาต่อยอดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวจากชุมชน และส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (ภักย์ณิ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565)

แก้วสง่า และ นิศาชล จ่านงศรี, 2555; Benjawan, Thoongsuwan & Pavapanunkul, 2018; Koograsang, Kamjanakit & Sukonthasab, 2019) และ Wurzbarger (2010 cited in Richards & Raymond, 2000) กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้โอกาสในการพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วม รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของจุดหมายปลายทางของวันหยุดของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังหมายถึง การท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเอกลักษณ์ของสถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม และมีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับเจ้าของสถานที่ อีกทั้งยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเอกลักษณ์ของสถานที่ ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชนแต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเท่านั้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการใช้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่เป็นกระบวนการที่มีคุณค่าในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาและสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว สร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน และสามารถสร้างความยั่งยืนในการท่องเที่ยวได้นั้น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นหนึ่งในแนวคิดที่จะต้องตระหนักถึงลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถแสดงองค์ประกอบของคุณลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ การเพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว การเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว ประสบการณ์จะกลายเป็นสินค้า การขายทรัพยากรท่องเที่ยวที่จับต้องได้สู่ทรัพยากร เปลี่ยนจากสินค้าที่เป็นวัฒนธรรมระดับสูงไปสู่สินค้าที่เป็นวัฒนธรรมประจำวัน โดยที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่าย ชุมชนสามารถใช้วิถีชุมชนที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีความโดดเด่นแตกต่างกันด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว ในแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างซึ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้หรือมีส่วนร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมต่างๆ โดยนักท่องเที่ยวสามารถใช้ชีวิตร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม ได้ทดลองทำหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม รวมถึงการพูดคุยและเรียนรู้วัฒนธรรมเหล่านั้น

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการที่ประชาชนมีแนวคิดหรือจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน เข้ามาดำเนินการนั้นให้แล้วเสร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด แล้วรับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล นักวิชาการหลายท่าน อาทิ อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2561), ธิวดี บุรีกุล (2551), โกวิท พวงงาม (2553), Cohen & Uphoff (1981) และ Pearse & Stifel (1979) ได้อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบและองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของสมาชิกของชุมชน ว่าต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ ว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วย การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการประสานขอความร่วมมือ การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่างๆ ประกอบไปด้วย ผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคม และผลประโยชน์ส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนาชุมชนด้วยความสมัครใจ ตั้งแต่เข้ามาศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา ร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเองทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แสดงออกในรูปแบบของการสร้างความร่วมมือร่วมปฏิบัติงาน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม รวมถึงการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม ตลอดจนติดตามประเมินผล และรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565)

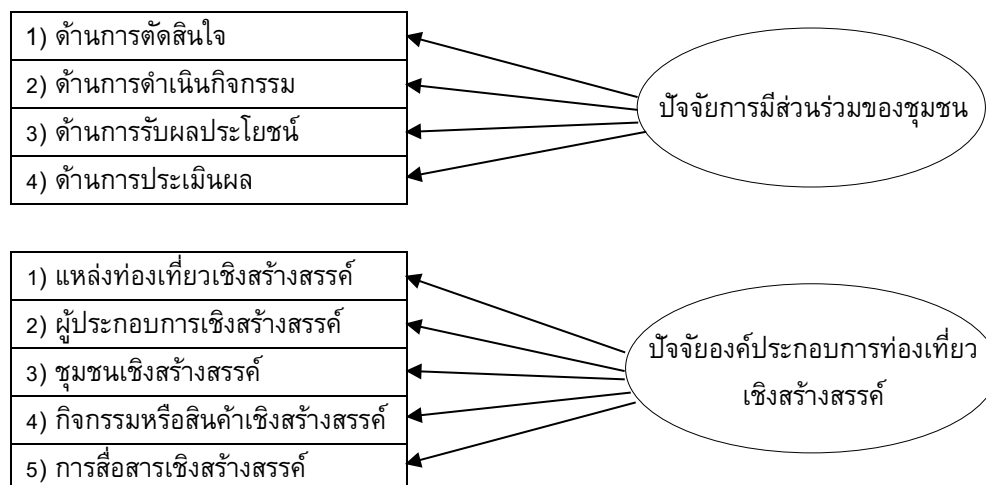
พัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดชุมพร โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) จากตำรา เอกสาร บทความ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะได้ และความหมายเชิงทฤษฎี (Theoretical Definition) ของแต่ละองค์ประกอบ และการวิเคราะห์และสรุปผล (Analysis and Conclusion)

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยทั้งในการศึกษาการวิจัยเอกสาร การศึกษาทบทวนวรรณกรรม จากตำรา เอกสาร บทความ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจะได้วิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดชุมพร โดยได้กรอบแนวคิดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากความหมายเชิงทฤษฎีของแต่ละองค์ประกอบ รวมถึงการวิเคราะห์และสรุปผล ทำให้ทราบถึงความหมายเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition) ของปัจจัยหลัก จึงสามารถระบุรายละเอียดขององค์ประกอบย่อยได้ดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในบริบทของประชาชนในพื้นที่ ได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผน ตัดสินใจ ลงทุน ปฏิบัติงาน ตลอดจนการได้รับผลประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นโครงการ เป็นความคิด และเป็นการปฏิบัติที่ริเริ่มโดยประชาชน ซึ่งประกอบด้วย

1.1) ด้านการตัดสินใจ คือการที่ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพิจารณา กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน การวางแผน การตัดสินใจในการดำเนินการ

1.2) ด้านการดำเนินกิจกรรม คือการที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ตามแผนที่ชุมชนร่วมกันกำหนดไว้

1.3) ด้านการรับผลประโยชน์ คือการที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565)

1.4) ด้านการประเมินผล คือการที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2) ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบและวิธีการที่นักท่องเที่ยวร่วมสัมผัสและเรียนรู้ ประสบการณ์รูปแบบใหม่ๆ กับการเดินทางไปท่องเที่ยวแนวใหม่ที่มีความลึกซึ้ง ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์กับความผูกพันของนักท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว กับชุมชน ให้สนใจเข้าไปเรียนรู้และมีส่วนร่วมในพื้นที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ

2.1) ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว ที่ต้องประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว เป็นทรัพยากรที่สำคัญ จัดเป็นอุทยานการท่องเที่ยว โดยสามารถจำแนกแหล่งท่องเที่ยวได้ 4 ประเภท ดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวตามสภาพธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิง และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

2.2) ด้านผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว ที่ต้องประกอบด้วยผู้ที่คิดริเริ่มดำเนินธุรกิจขึ้นมาเป็นของตนเองมีการวางแผน ดำเนินงาน และดำเนินธุรกิจทุกด้านด้วยตนเอง โดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อมุ่งหวังผลกำไรที่เกิดจากผลจากการดำเนินงานของธุรกิจตนเอง

2.3) ด้านชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว ที่ต้องประกอบด้วยพื้นที่ที่มีกลุ่มคนอาศัยอยู่ในอาณาเขต หรือบริเวณที่มีคนจำนวนหนึ่ง ที่อาศัยรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีขนบธรรมเนียม มีความสัมพันธ์ จารีตประเพณี และมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

2.4) ด้านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว ที่ต้องประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยว นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในปัจจุบัน เพราะการท่องเที่ยวมิได้หมายถึงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงามของธรรมชาติ แต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การล่องแพชมธรรมชาติสองฝั่งคลอง เป็นต้น

2.5) ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยว ที่ต้องประกอบด้วย การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญ ที่เอื้อให้การท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จ คือเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งการติดต่อสื่อสารกันทั้งภายในและภายนอก

ตารางที่ 1 ตารางสรุปปัจจัย

กลุ่มปัจจัย	องค์ประกอบย่อย	ที่มา
ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน	ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล	อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ (2561), ถวิลวดี บุรีกุล (2551), โกวิท พวงงาม (2553), Cohen & Uphoff (1981) และ Pearse & Stifel (1979)
ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ ด้านชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ด้านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์	Richards (2009) และ Richards & Raymond (2000)

สรุปและอภิปรายผล

การท่องเที่ยวชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการกับทรัพยากร อันเป็นต้นทุนทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน มาสร้างให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการท่องเที่ยวชุมชนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565)

นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้สัมผัสกับทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชน มีความสุขจากการได้มาสัมผัสอย่างสูงสุด และก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของท้องถิ่น ให้คุณค่าในเชิงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความยั่งยืน ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสนองตอบความต้องการนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวโดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อประโยชน์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยมีหลัก 5 อย่าง คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การวางแผนการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยว การรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวมีการกระจายในทุกภาคส่วน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในจังหวัดชุมพร ซึ่งมีการนำปัจจัยที่ได้บทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาซึ่งปัจจัยโดยมีรายละเอียด

ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์อันแท้จริง ซึ่งได้มาจากเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้านศิลปะ มรดกวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะเฉพาะ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวแนวใหม่ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้หรือมีส่วนร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมต่างๆ โดยนักท่องเที่ยวสามารถใช้ชีวิตร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม ได้ทดลองทำหรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม รวมถึงการพูดคุยและเรียนรู้วัฒนธรรมเหล่านั้น

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน แสดงให้เห็นถึงบุคคลต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการพัฒนาชุมชนด้วยความสมัครใจ ตั้งแต่เข้ามาศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหา ร่วมกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แสดงออกในรูปแบบของการสร้างความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติงาน ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม รวมถึงการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม ตลอดจนติดตามประเมินผล และรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และกลุ่มบุคคลต่างๆ ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2553). *ธรรมาภิบาลท้องถิ่น: ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส*. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *ระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด: ทำอย่างไรให้เป็นจริง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- เพ็ชรภรณ์ ชัชวาลชาวนุกิจ, พรรณรัตน์ อารณพิศาล, กิตติยา ชัชวาลชาวนุกิจ และ ระเบียบ ปัทมดิลก. (2562). ส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อของผู้โดยสารรถไฟ อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 8(1), 101-106.
- ภัยมณี แก้วสง่า และ นิศาชล จานงศรี. (2555). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวไทย. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 6(1), 91-109.
- วลัยลักษณ์ รัตนวงศ์, ณัฐธิดา สุวรรณโณ และ อนุ เจริญวงศ์ระยับ. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อนวัตกรรมบริการสำหรับธุรกิจท่องเที่ยวของประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 1(1), 61-68.
- สังเวียน นิ่มนวล. (2561). การพัฒนาสมรรถนะหลักที่มีผลต่อความก้าวหน้าด้านอาชีพของบุคลากร การท่องเที่ยวกรรมการท่องเที่ยวกระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 7(1), 138-145.

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565)

สุภาพร ไชยรัตน์, สุวรรณ โภชากรณ์, ปิยะ เพชรสงค์, สิทธิชัย นวลเศรษฐ, สุภาพร ขุนทอง และ กัญญา ผันแปรจิตต์. (2558). กลยุทธ์การตลาดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดกระบี่. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 4(2), 27-34.

อมิณา นายสุวรรณ และ ชุมพล จันทน์ฉลอง. (2560). การพัฒนาระบบการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(3), 119-128.

อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2561). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี. *วารสารร่วมพฤษภูมิ มหาวิทยาลัยเกริก*, 36(3), 46-65.

อรนิภา ดันยะเสน. (2556). การชมรายการโทรทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Benjawan, K., Thoongsuwan, A., & Pavapanunkul, S. (2018). Innovation Management Model of World Heritage City Museum on Historical Park for Creative Tourism in the Lower Part of Northern Thailand. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 7(1), 110-120.

Cohen, J., & Uphoff, N. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University Press.

Koograsang, A., Karnjanakit, S., & Sukonthasab, S. (2019). The Gastronomic Creative Tourism Management Guidelines: Dating Back to the Past, Gastronomy along the Laos Vientiane Migration Route in Northeast Thailand. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 8(Special Issue), 80-88.

Pearse, A., & Stifel, M. (1979). *Inquiry into Participation—A Research Approach, Popular Participation Program*. Geneva: United Nations Research Institute for Social Development.

Ratanapongtra, T., & Techakana, J. (2019). An Approach to Retain Ayutthaya as a Destination of Cultural Tourism in Thailand. *Asian Administration and Management Review*, 2(2), 181-188.

Richards, G. (2009). Creative Tourism and Local Development. In R. Wurzburger, A. Pattakos and S. Pratt. (eds.). *Creative Tourism: A global conversation* (pp. 78-90). Santa Fe: Sunstone Press.

Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative Tourism. *ATLAS News*, 23, 16-20.

Sasithornwetchakul, A., & Choibamroong, T. (2019). Evaluation of Tourism Management in Nakhon Si Thammarat Province, Thailand as a Secondary Tourism City. *Asian Administration and Management Review*, 2(2), 23-36.

Smith, N., Suthitakon, N., Gulthawatvichai, T., & Karnjanakit, S. (2019). The Circumstances Pertaining to the Behaviors, Demands and Gratification in Tourist Engagement in Coffee Tourism. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 8(1), 221-233.

Tansomros, N., Karnjanakit, S., & Panriansaen, R. (2019). Embarking Model of a Key for Smart Buddhist Tourism. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 8(2), 160-170.

Theerapaksiri, P., Trakansiriwanich, K., Tanupol, N., & Inthajak, M. (2019). The Competency Development to Manage Agro-Eco Tourism of Pla Ba Community, Loei, Thailand. *Asian Administration and Management Review*, 2(2), 189-200.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2022 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).